

08.02–05.05.2019

LARS VON TRIER Melancholia: The Diamond

Lars von Trier is een belangrijke stem in de hedendaagse cultuur, een stem

waar steeds reikhalzend naar uitge-
keken wordt. Wat zou zijn volgende
actie of uitspraak zijn? Zijn onvoor-
spelbaarheid vormt een cruciaal
onderdeel van het genoegen dat de
kunstenaar ons verschaft. Nu, voor het
eerst in meer dan twintig jaar, presen-
teert hij een nieuw werk dat speciaal
is ontworpen voor een tentoonstel-
lingscontext.

De eerste documentaire die von Trier
maakte op de filmschool ging over
diamanten, en zijn fascinatie voor deze
stenen is sindsdien behouden gebleven.
Enkele jaren geleden lanceerde hij het
idee om 'herbewerkingen van zorg-
vuldig geselecteerde diamanten te
maken die elk thematisch uit een van
mijn films voortkomen'.

M HKA heeft het genoegen
Melancholia: The Diamond voor
te stellen. De tentoonstelling werd
gerealiseerd door Lars von Trier in
samenwerking met Marianne Slot
en Leonid Ogarev, die dit tentoon-
stellingsproject heeft geïnitieerd en
ondersteund. In deze context vormt
dit een nieuwe benadering – zeker
voor het M HKA maar ook voor von
Trier zelf. *Melancholia: The Diamond*,
als tentoonstelling en als event, als
denkbeeld en als zelfverklaard monu-
ment, ondermijnt en herformuleert
ons begrip van entertainment, inter-
activiteit, artistieke experimenten en
kritische reflectie – net die elementen
waar musea van hedendaagse kunst
mee begaan zijn.

Om de essentie van zijn in 2011
uitgebrachte film *Melancholia* te her-
articuleren, liet von Trier een zeld-
zame tweelingdiamant – twee stenen
die honderden miljoenen jaren geleden
met elkaar zijn vergroeid – op ambigue
wijze slijpen: niet ruw maar ook niet
afgewerkt met gepolijste oppervlakken
zoals de diamantindustrie vereist. Voor
zover we weten, is dit de enige diamant
van deze grootte (ongeveer 12 karaat)
die eerder in een denkvorm dan in
een draagbaar kunstwerk is verwerkt.
Hij kan niet in een ring of broche
gemonteerd worden; hij kan alleen
vastgehouden en om en om gedraaid
worden door een toeschouwer die zijn
zorgvuldig gekalibreerde onregelma-
tigheden inspecteert.

In *The Time-Image*, zijn tweede boek
over cinema, bedacht de filosoof Gilles
Deleuze de term 'kristalbeeld' niet
alleen om de complexiteit van het spie-
gelen te beschrijven, maar ook hoe het
verloop van de tijd kan worden samen-
getrokken tot een 'extreem punt'. In het
M HKA, als om dit te illustreren, wordt
de diamant van von Trier gepresen-
teerd in een grote, driehoekige hal met
hoge plafonds, in drie verschillende
gedaanten: als 'object op zich', als een
wandtekt geschreven door von Trier
zelf en als een VR (Virtual Reality)-
ervaring die telkens door één persoon
gedurende niet langer dan drie minuten
kan worden beleefd.
We durven te stellen dat deze mani-
puleerbare real-time simulatie van
de tweelingdiamant – ontwikkeld en
geproduceerd door Leonid Ogarev in
Moskou – ook iets nieuws is in zowel
de hedendaagse kunst, de virtuele

realiteit en de diamantwereld. Het
steit iedereen in staat om de steen te
bekijken alsof hij inderdaad het waar-
schijnlijke resultaat is van de film
Melancholia: een dode tweelingplaneet
die rondraait in de zwarte ruimte. We
kunnen hem vasthouden, omdraaien,
terugduwen, erover dromen en zelfs
in het half geslepen, half ruwe opper-
vlak doordringen en zwerfen door een
innerlijk universum van licht.

De diamant werd geslepen door
ANTWERP CUT – Mike Akiki. De VR
werd geproduceerd door Anastasiya
Tarasova, hoofd digitale productie bij
IP OGAREV. De tentoonstelling werd
gecoördineerd door Anders Kreuger,
senior curator van het M HKA.

Melancholia: The Diamond wordt
vergezd door een uitgebreid
screeningsprogramma in Cinema Zuid,
de *arthouse* cinema die deel uitmaakt
van het M HKA. Alle films van Lars
von Trier, met inbegrip van zijn
nieuwste werk *The House That Jack
Built*, worden er in februari, maart en
april 2019 voorgesteld.

MELANCHOLIA: THE DIAMOND

M HKA in samenwerking met
LEONID OGAREV

COLOFON

Productie door
Leonid Ogarev en Marianne Slot

Slijpen van de diamant door
Mike Akiki, Antwerp Cut

VR productie door
Leonid Ogarev

Digital Head
Anastasiya Tarasova

Met dank aan
Teresa Mavica,
Annika Escherich Fournais,
Peter Hjort

M HKA

Curator
Anders Kreuger

Productie
Ilse Raps

Bemiddeling
Kaat Vannieuwenhuyse

Communicatie
Madiken Verboven
Bert De Vlegelaer

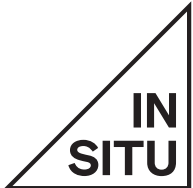
Grafisch ontwerp
Christophe Clarijs

Meer informatie vind je op
ensembles.org:

M HKA

In samenwerking met Leonid Ogarev

#1 MELANCHOLIA

Aantekeningen bij creatie, of “De jonge jaren van de kunstenaar”.

Lang voordat de jonge Trier zelfs maar had gedroomd van een filmcarrière, kreeg hij een boek van een man die grote hoeveelheden boeken naar het Oostblok smokkelde, vooral naar de Sovjet-Unie. Een van de eerste pagina's in het boek (zoals ik het me herinner), beschrijft nauwgezet een kleine etalage in het centrum van Londen, en leidt uiteindelijk naar een klein kartonnen bordje met de woorden: “Diamanten zijn voor altijd”!

Dit maakte diepe indruk op de jonge Trier. Misschien een voorbode van de kloof die later zijn leven ging beïnvloeden: het verschil tussen “Voor altijd” en “1/24^e van een seconde” (de geschatte projectiesnelheid van elk beeld in de hedendaagse film). Na een intense flirt met “de steen”, realiseerde de jonge Trier zich uiteindelijk de statische aard van het gesteente en liet deze geliefde grondstof (vanwege een gebrek aan geld) voor wat ze was en vond, zoals u wellicht wel weet, andere wegen in het leven. Maar hij vergat nooit de kracht van “de steen” ... en de tegenstrijdigheid tussen “Voor altijd” en “1/24^e van een seconde” evolueerde (hoezeer het zijn jonge communistische ziel ook plaagde) onmerkbaar van: “Voor de uitverkorenen” naar: “Voor de velen”.

Elementaire inspiratie komt maar een paar keer in iemands leven. Mijn elementaire inspiratie kwam en werd gebruikt om films te maken ... maar

DE VIJFDE C

INTENTIENOTA

De eerste documentaire film die ik maakte op de filmschool ging over diamanten. En ik ben er sindsdien altijd in geïnteresseerd gebleven. Niet in de vorm van bijzonder diepgaande kennis, maar als een fascinatie. Vreemd genoeg, niet zozeer een fascinatie voor de sieraden waarin de diamant geplaatst kan zijn, maar voor de steen zelf in zijn meest elementaire vorm, en in het bijzonder voor de transformatie van een ruwe ongeslepen steen naar een verfijnd juweel.

Intussen heb ik dertien speelfilms gemaakt en heb ik altijd het gevoel gehad dat er iets ontbrak – een ontevredenheid met het fragiele medium dat de film is. En opeens kwam het idee bij mij op. Ik wil elke film aanvullen met een monument – een monument gemaakt van diamanten! Onverwoestbaar.

DE VIJFDE C CREATIVITEIT

Of met andere woorden, ik wil een extra ‘C’ toevoegen aan het universele beoordelingssysteem van Colour, Cut, Clarity and Carat (kleur, slijpvorm, zuiverheid, karaatgewicht) namelijk Creativity (creativiteit). Niet dat diamanten niet altijd onderhevig zijn geweest aan creativiteit ... maar algemeen gezien is de industrie zeer conservatief vanwege de hoge prijzen. En de boosdoener is: het briljantslijpsel. Om het bot te zeggen, de briljantvorm is een beetje zoals een stuk Lego – perfect (maar eerder saai), en incidenteel ontwikkeld gedurende

wat als ik zou terugkeren naar de kleine schittering in mijn elementaire inspiratie en ze zou klieven – dat is althans het idee – lang voordat ze een film zou worden? Ik zag dat het materiaal dat ik in mijn leven had gemaakt aanwezig was. Wat dan, zou er meer voor de hand liggen dan mijn elementaire inspiratie te koppelen aan mijn liefde voor “de steen”? Ik realiseerde me dat als die liefde tot een resultaat zou komen, het nu moest gebeuren: ik besloot een serie stenen te maken op basis van de elementaire inspiratie die elke film in de serie voorafging. Het kunstwerk moest voor zijn creatie in steen en film worden verdeeld, als een twee-eiige tweeling.

#1 Melancholia zou moeten bestaan uit twee diamanten die honderd miljoenen jaren geleden samen zijn gegroeid. Het zou het hoekige en het ronde moeten verenigen, het uiterst harde en het uiterst zachte, een bevruchting gevat in een fractie van een seconde! ... slechts langzaam verdwijnt de diamant ... slechts langzaam wordt de schedel verpletterd en begint het wonder van de explosie!

Kopenhagen, 07.11.2016
Lars von Trier

meer dan honderd jaar tot deze perfectie. Een groot percentage van alle stenen worden tot briljant geslepen of sporadisch tot een van de eerdere versies van het briljantslijpsel. Mijn doel staat in schril contrast met deze industrie: iets unieks creëren.

KONINKLIJKE KITSCH

Waarom diamanten? Hoe en waarom werden deze perfecties gecreëerd? Eerst en vooral vanwege hun schittering, de verfijnde manier waarop ze licht reflecteren en hun algemene architectonische schoonheid. Maar bedenk even dat de diamant en zijn voorgangers werden geproduceerd bij kaarslicht! Het begon allemaal in een tijd met zeer slechte lichtbronnen, wat niet alleen aanleiding gaf tot de eeuwige zoektocht naar het maximale aantal reflecties, maar ook tot de gigantische constructies met honderden stenen in een juweel – sindsdien bekend als Koninklijke Kitsch. Vandaag staan we voor een andere uitdaging die blijkbaar niemand onder ogen durft te zien, omdat onze technologie gemakkelijk veel beter reflecterende materialen kan creëren, en ook lichtbronnen die ver boven eerdere ontwikkelingen (laser, enzovoort) uitstijgen. Dus moeten we een nieuwe doelstelling vinden voor de manier waarop we stenen behandelen. Voeg er leven aan toe! En hier verwijs ik naar de individuele stenen. We moeten terugkeren naar de basis om de eisen van onze tijd uit de steen te halen – een geheel nieuwe soort uitstraling.

Filmprogramma

Cinema Zuid: Lars von Trier

VR 01.02 18:00 | ZA 02.02 20:00 |
ZO 03.02 15:00
THE HOUSE THAT JACK BUILT
DK/FR/DE/SE 2018 – 152' – Nederlandstalige titels

ZO 10.02 18:00
THE ELEMENT OF CRIME (Forbrydelsnes element)
DK 1984 – 104' – Engelstalige titels

VR 15.02 20:30
EPIDEMIC
DK 1987 – 106' – Engelstalige titels

ZO 17.02 18:00
EUROPA
DK/SE/FR/DE 1991 – 114' – tweetalige titels

VR 22.02 20:30
BREAKING THE WAVES
DK/FR/SE/IT/NE/NO/FI 1996 – 159' – tweetalige titels

ZO 24.02 18:00
THE IDIOTS (Idioterne)
DK 1998 – 117' – tweetalige titels

VR 01.03 20:30
DANCER IN THE DARK
DK/ES/NL/DU/I/VS/UK/FR/SE/NO 2000 – 140' – tweetalige titels

ZO 31.03 18:00
DOGVILLE
DN 2003 – 177' – tweetalige titels

VR 05.04 20:30
MANDERLAY
DK/SE/NL 2005 – 139' – tweetalige titels

FILM / DIAMANTEN

Bij beide hebben we te maken met duisternis en licht ... en iedereen begrijpt dat we moeten opkomen tegen het monopolie van wat in de film als *show-lighting* zou kunnen omschreven worden, bekend van spectaculaire bravourestukken vol kleur en speciale effecten zoals vaak in musicals (Koninklijke Kitsch!) te zien is. En een vorm vinden die in veel grotere mate de inhoud ondersteunt.

MIJN PROJECT IS DUS HET VOLGENDE:

Ik wens 13 herwerkingen van 13 zorgvuldig geselecteerde diamanten te maken die thematisch naar een van mijn films teruggrijpen. De 13 diamanten zullen als volgt worden genoemd:

The Element of Crime
Epidemic
Europa
Breaking the Waves
The Idiots
Dancer in the Dark
Dogville
Manderlay
The Boss of it All
Antichrist
Melancholia
Nymphomaniac
The House that Jack Built

Kopenhagen, 12.12.2012
Lars von Trier

VR 12.04 20:30
THE BOSS OF IT ALL
DN/SE/IS/IT/FR/NO/DE 2006 – 99' – tweetalige titels

ZO 14.04 18:00
ANTICHRIST
DK/DE/FR/SE/PL/IT 2009 – 104' – tweetalige titels

ZO 21.04 18:00
MELANCHOLIA
DE/SE/FR/DE 2012 – 136' – tweetalige titels

VR 26.04 20:30
NYMPHOMANIAC Vol. I
DN/DE/BE/UK/FR 2013 – 117' – Nederlandstalige titels

ZO 28.04 18:00
NYMPHOMANIAC Vol. II
DN/DE/BE/UK/FR 2013 – 123' – Nederlandstalige titel